

Educatiunea in scóla si a casa.

Candu mi liau de tem'a educatiunea in scóla si a casa voliu a aratá, cumca am destensa placere a me ocupá cu discursulu asupra unui obiectu, carele debe se fia bine cunoscutu ori-carui omu ca membru al societatiei omenesci, ori-carui parente de familia, voiadu a lasa posteritatiei o generatiune bine crescuta, sanetósa, solida si folositoria. Educatiunea e fórté momentósa pentru viati'a si viitoriuu unui poporu, si tóte popórele cele culte au pretiuit'o mai pre susu de tóte; ca de e buna, da directiune salutaria unui poporu; de e diu contra rea, da directiune fórté nesalutaria; si urmarile crescerei rele le simte unu poporu diu generatiune in generatiune; de asemenea esemple triste e plina istori'a templariloru omenesci. Omulu dara are lipsa de crescere diu etatea prunciei si inca nu numai de o crescere sanetósa in casa parentiesca, carea e mai mare parte numai fisica, ci de o crescere morale, religiósa sociale in scóla, unde suge principiale cele mai de capetenia, care au se i servésca de mentoriu securu in tóta viatia, printre tóte cararile ei cele spinose si incrucisiate.

Deci scóla e celu mai bunu locu spre a da prunculu o crescere solida si buna; inse totusi nu debe se lipsésca nece crescerea de a casa.

Inasi natura a plantatu in anitele parentiloru óresi-careva instinctu de amore nespusa catra fii sei; condusi de acesta amore si punu tóta silintia ca se inainteze binele si fericirea filoru sei, si tóte pedecele, ce li se punu in calea fericirii filoru sei, se nevoiescu cu cea mai mare perseverantia si resemnatiune a le delaturá. Si fericirea filoru e

deodata propria si parentiloru si diu contra: nefericirea filoru e si a parentiloru. Debuescu dara intrebuintate tóte midilócele conducatori la o crescere buna in intielesulu deplinu. Celu de antianu si mai securu midilocu e scóla. Aci capeta prunculu instruire in tóte acele obiecte, carele i suntu de lipsa spre a se face odata membru folositoriu patriei, statului si societatiei omenesci; dreptu care parentii debe se se intereseze de aceea, ca óre invetia pruncii loru ori ba? si parentele, care nu-si da prunculu seu la scóla comite celu mai mare pecatu; acela nu-si implinesce santa detoria de parente adeveratu; éra prunculu diu contra au fiulu, carele tempulu destinatu pentru invetiarea frumóseloru si desfatatóreloru scientie lu petrece in lene, nepasare, au ocupari insedarnice, ba chiaru daunatióse atatu corpului catu si spiritului face unu pecatu, pentru care va fi trasu la grea si aspra respundere, nu numai de conscientia judicele celu mai nepartiitoriu, nu numai de posteritate, ci inca si de atotupotintele; asemenea fiului diu S. Evangelia, carele in locu de a mai castigá cu talentulu cepetatu, ca unu netrevnicu l'a ingropatu in pamentu.

In scóla invetia prunculu a cunósce pre creatoriulu seu; si delige principia solide, pre care se-si póta crea viitoriu; invetia a-si cunósce detoriele sale in tóte relatiunile sociale; si luminéza intielesulu, si destépta mintea si si nobilitéza anima; cu unu cuventu: se face omu in tóta privirea de unu caracteriu solidu. Diu aceste se vede destulu de chiaru; cumca cea mai santa detoria are unu parente a-si da fiulu seu la scóla; si érasei cea mai santa detoria a prunculu e a invetiá diu tóte paterile, si apoi déca este vre unu poporu ca-

rele se aiba neîncungîurata lipsa de o asemenea educațiune și formare, apoi viti'a noastră e celu de antaniu poporu în acestu respectu, căci ea de fatalitate fû condamnată la cele mai grele cercari și esamene, și de aci a urmatu, ca viti'a noastră facia cu alte vitii mai favorisate de fortuna, a remasu cu deceniuri întregi îndreptulu acelora-

Cu crescerea în scôla debe se mîrga mana în mana și crescerea (educațiunea) în casa parentiés ca. Despre momentositatea acesteia nimene se pôte îndoi. Crescerea și instructiunea în casa parentiésca, consta mai alesu în exemple bune, cu care parentii totudeauna debe se premîrga fiiloru sei. Ca invetiaturele, care le andu pruncii în scôla, se pôte apuca radecini adunci, e delipsa, ca în casa parentiloru se nu vedea nimicu contrariu acestora, căci pruncii su fôrte aplecati spre a imitare; și asia vedîndu pre parentii loru lucrîndu reu, pre ne simtite urméza și eli faptele loru cele rele, ci din contra vedîndu totu numai lucruri bune, oneste, atunci n'au alte de a imitare, decatu nu. mai fapte de omenia; tiranulu imperatu romanu Nero vedîndu în casa parentiloru sei celoru scelearati totu fapte și exemple rele, se face și elu reu, și inca unulu dintre celi mai crudeli imperati, carele nu s'a sfîitu nici de Ddieu, nici de consciintia, nici s'a rusinatu de ômeni a-si omori pre muma-sa, carele la adapatu și la nutritu cu laptele seu și la purtatu în bratiiele sale; dupa aceea pre ambe muierile sale și chiaru însusi pre educatorulu seu (Seneca).

Déca vomu inverti foile întemplantiloru omenesci mii de mii de asemenea exemple triste vomu afla, ca totu atatea documente invederate despre tristele urmari ale crescerei celei rele. Ori catu se se nevoiésca celi mai buni, mai blandi, și mai energiosi invetiatori a invetiá pre prunci la bine, déca eli a casa vedu fapte rele, necuviose și nemorale, atunci acele paraliséza și nimicescu întregu rezultatulu invetiaturiloru celoru bune audite din gur'a invetiatoriloru. Atunci însedaru aude și invetia prunculu în scôla frica lui Ddieu, religiune și moralitate, candu din contra a casa vede totu fapte contrarie voiei lui Ddieu, contrarie religiunei și moralitatiei. Crescerea dara din scôla debe se proceda mana de mana cu cea din casa parentiésca, cá doue sorori dulci. Camu de comunu parentii

buni, pii, cu frica lui Ddieu au fii buni și pii, pentruca aci prunculu din prim'a sa desvoltare vede totu fapte bune, acele se înfigu în anim'a lui cea frageda, și în urma prin repetata dedare i-se prefacu în natura: asia capeta unu tesauru celu posede în tóta viația.

Din aceste pucine necesitatea educațiunei scolastice și domestice în linea paralela fiindu destulu de lamurita, nu urmeze alta pro coronide, de catu ca toti parentii, carora le jace la anima binele fiiloru sei și prin ei binele vitiei sale, se îmbratioseze acestu tesauru pretiosu alu educațiunei bune, cu cea mai mare santitate și selu strapuna posteritatei sale ca cea mai secura și mai durabile ereditate!

Serisamu, în 30. Decembre 1858.

Ioan Rusu.

ПРИНЦИПІЕЛЕ

д р е п т ѝ л ѝ п а т ѝ р е і .

Тотъ система, prin зрmare și система дрептълѝ патрѝей, ка съ фѝз дѝраверъ, арѝ опѝ де знѝ фѝндamentѝ чертѝ și секърѝ. Дечѝ съ черкъмѝ дпainte de тóте принципіеле фѝнсе, din карѝ авемѝ а пѝрchede. Ачесте дпсъ пѝмаі атѝпчї ле vomѝ пѝтѝ афла, дѝкъ неамѝ форматѝ знѝ копчептѝ адевератѝ деспре штіпца крепндѝ.

Е лѝкрѝлѝ фѝлософїей а черка фѝндamentѝлѝ ачелей, че се обтѝрѝде оменїмей дптрѝей кѝ о пѝчесїтате перѝфѝсаверъ. Аша тотѝ омѝлѝ кѝ мїнтеа съпѝтóсъ арѝ копшчїенца а черте дрептърї. Тотѝ омѝлѝ штіе акѝм де сїне, кѝ арѝ дрептѝ а фаче тотѝ prin че пѝ офѝнде ачелаш дрептѝ дп алцї; шї кѝ есте дпдрептѝдїтѝ а ретѝрѝде кїарѝ шї кѝ пѝтере фїсїкѝ вѝтѝмареа дрептѝрїлорѝ сале; шї кѝ елѝ кїарѝ шї афаръ де отатѝ, адекъ дп статѝлѝ патѝрѝлѝ дпкѝ арѝ ачесте дрептѝрї. Нѝ не ретѝне дар алтѝ, де кѝтѝ а пропѝне адеверѝлѝ ачестей копшчїенце дп modѝ штіпдїфїкѝ.

1.

Дрептъриле патъралі сѣнт date ши рекъноскъте де рѣчѣне. Ачі се де-стѣнѣ дрептълѣ патърѣі де штіинѣле кѣмпате, адекъ де моралѣ ши де дрептълѣ посѣтивѣ, де політікѣ ши де філософіа дрептълѣі посѣтивѣ. Ачестѣ прѣнципѣ дѣ дрептълѣі патърѣі каракте-рѣлѣ де штіенѣ пропрѣі, де — sine — стѣ-тѣторѣі.

Сѣ аскѣлатѣмѣ кѣ кѣтѣ сѣвѣлітате фаче Фаіербах ачестѣ де-стѣнѣчѣне.

„Моралѣлѣ е штіинѣ філософікѣ, прѣн зр-таре е штіинѣ де конѣпте. Дрептълѣ патърѣі дѣкѣ е штіинѣ філософікѣ, прѣн зр-таре ши дрептълѣ патърѣі е штіинѣ де конѣпте. Аша дарѣ форма дѣ зѣме ачесте штіинѣ е зна ши ачееаші, ши прѣн зр-таре дар' нѣма дѣпѣ кѣ-прѣнсѣлѣ, адекъ дѣпѣ обѣпѣтѣлѣ сѣѣ (кѣ алте ворѣе) дѣпѣ е-стѣнсѣнеа лорѣ се потѣ кон-сѣдера ка штіинѣ сепарате. Дѣкѣ аѣ зпѣ обѣпѣтѣ дѣ тотѣ ши преоте тотѣ конѣпте, сѣѣ дѣкѣ еле дѣ парте сѣпѣтѣ іdentіче, апоі нѣмаі кѣ недрепѣтѣ ле пѣтемѣ сепара; еле атѣнчі сѣпѣтѣ зна ши ачееаш штіинѣ, орѣкѣм не-атѣтѣ тѣіестрѣі а сепара зна де чееалатѣ. Кѣмѣ с'арѣ пѣтѣ дар де-стѣнѣ дрептълѣ патърѣі де моралѣ дѣ респѣнтѣлѣ об-іепѣтѣлѣі? Моралѣлѣ е штіинѣа detорѣнде-лорѣ патъралі ши а permісіѣнеі (negatіvѣ) determī-пate де леѣеа моралѣ; прѣн зр-таре дрептълѣ патърѣі, ка штіинѣ сепарате, нѣ потѣ авѣ де обѣпѣтѣ нечі detорѣнде, нечі permісіѣнеа (negat-іvѣ) determīнатѣ де леѣеа моралѣ.“

Кіарѣ кѣ агѣта акѣѣіме де-стѣнѣ дрептълѣ патърѣі де дрептълѣ посѣтивѣ.

„Дрептълѣ посѣтивѣ е штіинѣа дрепѣтърілорѣ determīпate прѣн воінѣа ѣенералѣ а знеі сочіе-тѣці чівілі. Кѣ дрептълѣ патърѣі арѣ ачееа ко-тѣнѣлѣ, кѣ обѣпѣтѣлѣ дѣ атѣнѣдовѣ штіинѣеле сѣпѣтѣ дрепѣтърі. Прѣн че с'ар пѣтѣ де-стѣнѣе дар' де кѣтр'олатѣ? Прѣн сѣнѣгѣра формѣ де-стѣнѣчѣнеа

нѣ се потѣ фаче; не-пѣтрѣкѣ атѣнчі modѣлѣ де а кѣпѣште дѣ зѣмеле зпѣлѣ ши ачелаші обѣпѣтѣ ар де-вѣ сѣ фѣз дѣверсѣлѣ, ши дѣпѣчѣ дрепѣтѣлѣ посѣтивѣ дѣдѣчѣ прѣнципѣеле сале а постѣрѣорі, дрепѣтѣлѣ патърѣі ар де-вѣ ка (врѣндѣ а трѣче де штіинѣ сепарате) ачелаші прѣнципѣе посѣтѣве ши басате нѣмаі не е-сепѣрѣенѣ сѣ ле дѣдѣкѣ а прѣорі, ши прѣн зр-таре кѣ ачееа сѣ се де-стѣнѣ де дрепѣтѣлѣ посѣтивѣ, кѣ ачесте ар кѣнѣрѣнде нѣмаі кѣпѣштіинѣ історіче, ѣрѣ чѣла нѣмаі фі-лософіче. Ма фѣндѣкѣ е-сте кѣ не-пѣнѣнѣнѣ а де-тѣкѣстра а прѣорі ачееа че де-пѣнде нѣмаі ші сѣнѣгѣрѣ дѣла е-сепѣрѣенѣ, прѣкѣм п. е. леѣіле ши дрепѣтъріле карі де-пѣндѣ нѣмаі дѣла дѣзѣарѣ-чѣнѣле фѣкѣте а постѣрѣорі де воінѣа ѣенералѣ — аша дрепѣтѣлѣ патърѣі нѣ се потѣ де-стѣнѣе пѣчѣдекѣм де дрепѣтѣлѣ посѣтивѣ нѣмаі дѣпѣ сѣн-гѣра формѣ; чі матеріа дѣсаші дѣкѣ де-вѣ сѣ де-тер-мīне ачестѣ де-стѣнѣчѣне. Дрепѣтѣ че, шті-інѣа дрепѣтѣлѣі патърѣі нѣ дѣвѣѣ сѣѣ нѣ ар де обѣпѣтѣ дрепѣтърі посѣтѣве басате ши determīпate прѣн воінѣа ѣенералѣ а зпѣі статѣ конѣретѣ, чі, дѣа че ѣрѣ обѣпѣтѣлѣ ачестеі штіинѣе дѣкѣ сѣпѣтѣ дрепѣтърі ши тотѣши сѣ нѣ се кѣфѣнде кѣ штіинѣа дрепѣтѣлѣі посѣтивѣ, еа дѣвѣѣ сѣѣ ар де обѣпѣтѣ дрепѣтърі карі нѣ сѣпѣтѣ date де статѣ ши карі нѣмаі прѣн патѣра рѣчѣнѣлѣ а отѣлѣі ши-аѣ пѣтѣтѣ кѣпѣтѣ е-сѣстенѣнѣ пропрѣі.“

Дрепѣтѣлѣ посѣтивѣ атѣтѣ де аде-сепорі с'а кѣфѣндатѣ кѣ дрепѣтѣлѣ патърѣі, кѣтѣ о стрѣпѣтѣ де-стѣнѣчѣне е дѣпомесамѣнте пѣчѣсарѣі. Маі зшѣрѣ е де-стѣнѣчѣнеа дѣнѣре дрепѣтѣлѣ патърѣі ши політікѣ, де ѣрѣче дѣвѣѣѣтѣрѣіле ачестеіа сѣпѣтѣ кѣратѣ емпѣрѣче. „Політіка е штіинѣа мѣжлѣче-лорѣ чѣлорѣ маі апте не-пѣтрѣ фѣнеле статѣлѣі. Еа се де-стѣнѣе аша-дарѣ де дрепѣтѣлѣ патърѣі дѣ респѣнтѣлѣ формѣі прѣн ачееа, кѣ е о шті-інѣе кѣратѣ емпѣрѣкѣ, пѣпѣ кѣндѣ дрепѣтѣлѣ па-търѣі, ка штіинѣа дрепѣтърілорѣ рекѣноскъте де рѣчѣнѣе, е нѣмаі о штіинѣе рѣчѣнѣле де кон-ѣпте. Мѣжлѣче ла орі ши че скопѣ нѣмаі а

приорі, prin дцъленчзпеа манѣдъсь де есперіенцъ съ потѣ аѣла. Дечі політїка ка штїицда мїжлочелорѣ апте пентрѣ ажъцереа фїнелвї статвльї, каре фїне е deterninatѣ а приорї де рѣчїзне, пѣ потѣ съ фїз декътѣ о штїицдъ ем-пїрїкѣ, о штїицдъ басатѣ пе есперіенцъ, фїз акъм есперіенцелѣ ачесте скѣсе дїн апаренцелѣ спїрїтвльї оменескѣ сѣѣ дїн дателѣ їсторїей, тотѣ атѣта. Дїн контрѣ, дрептвльї патрѣї е штїицдъ рѣчїзнале, шї пѣшї скѣте теоремелѣ сале дїн есперіенцъ, чї ле dedъче дїн прїнчїпїе пѣре а приорї. Дар' шї дн ресептвльї обїептвльї днкѣ се destїнцѣ дрептвльї патрѣї де політїкѣ. Мїж-лѣчелѣ апте пентрѣ фїнелѣ статвльї, свѣт обїеп-твльї політїчей; дрептвріле отъвлї, ка фїнелѣ статвльї, свѣт обїептвльї дрептвльї патрѣї. Дрепт-вльї патрѣї арѣ де а фаче кѣ дрептвріле дн-сѣшї, ear' політїка кѣ азѣрареа дрептврілорѣ; дрептвльї патрѣї прескрїе політїчей скопълѣ чертѣ, ла каре ачѣста арѣ де а копъкра; політїка дѣ мїжлѣчелѣ, прїн карї дрептвріле отъвлї се потѣ реалїса; дрептвльї патрѣї сѣсцїне політїка дн теорїѣ, ear' політїка дѣ ажъторїѣ дрептвльї патрѣї дн прансѣ.“

„Фїлософїа дрептвльї посїтївѣ есампнѣ дн кѣтѣ лецїле посїтїве, че есїстѣ днтр'знѣ статѣ deterninatѣ, свѣт жѣте шї конфѣрмѣ фїнелвї статвльї. Еа пресвпъне дрептвльї патрѣї шї політїка, шї е о штїицдъ аплїкатѣ дїн атъндѣжѣ. Ear' дрептвльї патрѣї есте о штїицдъ де сїне стѣторїѣ, шї пѣ арѣ де а фаче нїмїкѣ кѣ аплї-кареа дрептврілорѣ сѣѣ кѣ прїнчїпїелѣ політїчей, чї се окъпѣ пѣмаї кѣ днсѣшї дрептвріле патрѣ-ралї, кѣ демънстрареа есїстенцѣї сале песте тотѣ, шї кѣ dedъчїзнанеа дрептврілорѣ отъвлї дн опедїе.“

Дъпѣ ачѣстѣ destїнѣчъне а пѣрцїлорѣ ете-роценѣ кредетѣ а пѣтѣ декїара, кѣ дрептвльї патрѣї сѣѣ штїицда фїлософїкѣ а дрептвльї есте: Штїицда деспре дрептвріле отъ-влї дате шї рекъноскъте де рѣчїзне.

Дрептвльї посїтївѣ фїреште кѣ арѣ де а фї ба-сатѣ пе дрептвльї патрѣї, де кѣтѣва пѣ врѣ а се баса пе дрептвльї челвї маї таре, адекѣ пе нї чї знѣ дрептѣ.

II.

Лецїле дрептвльї патрѣї сжнтѣ сѣѣ пѣре сѣѣ аплїкатѣ, фѣрѣ ка честѣ дїн жртѣ съ аївѣ чева комънѣ кѣ дрептвльї посїтївѣ, дїн че ѣрѣ ачестѣ съ рефереште ла о аѣторїтатѣ лецелѣ-тївѣ естернѣ.

Дъпѣ днвѣдѣтѣра пѣрѣ а дрептвльї патрѣї тотѣ отълѣ, атѣтѣ дн статвльї патрѣраде кѣтѣ шї дн статвльї чївїле, се аѣлѣ днтр'знѣ черкѣ де лїбертатѣ естернѣ сѣѣ днтр'знѣ терїторїѣ де дрептѣ, каре кѣпрїнде дн сїне тѣте дрептвріле лвї; дн касълѣ прїмѣ дрептвльї е прїватѣ, дн касълѣ секъндѣ е пѣвлїкѣ; шї знълѣ шї челѣлаатѣ потѣ фї абсолѣтѣ шї іпотетїкѣ.

1. Дрептвльї прїватѣ абсолѣтѣ тра-птѣ де персонаретатѣ шї дрептвріле еї прїмїтїве сѣѣ оріцїнарї. Персонаретатѣа е басатѣ пе рѣ-чїзнане шї лїбертатѣ; тотѣ, че пѣ арѣ рѣчїзнане, се пѣтеште лѣкрѣ сѣѣ реа, шї се консїдерѣ пѣмаї ка мїжлѣкѣ ла ажъцереа фїнелвї рѣчїзнаней. Маї тѣлѣ персѣне резнїте ла знѣ скопѣ комъне тѣтѣрорѣ, се пѣтескѣ персѣнѣ моралѣ.

Дн віѣдѣ комънѣ кѣ алѣ фїпцѣ сепсїтїве рѣчїзналї, отълѣ арѣ дрептѣ а претїнде рекъ-пѣштерѣа демпїтѣдѣї сале персоналї; ма денсѣ днкѣ е деторїѣ а рекънѣште ачѣстѣ демпїтатѣ дн алцїї. Де ачї дрептвріле шї деторїнцелѣ; кѣ, дѣкѣ претїндемѣ пої ачѣстѣ рекънѣштерѣ дела прѣсїмїї поштрї, апої рѣчїзналїмїнте нїчї пої пѣ ле о пѣтѣмѣ денѣга. Лецїле рѣчїзнаней праптѣче свѣт пермїсїве аѣ пречептїве; кѣ ачѣ-сте дїн жртѣ се окъпѣ лецѣа моралвльї, ear' кѣ челѣлаатѣ лецѣа дрептвльї. Сѣ черкѣтѣ акъмѣ а ставерї знѣ прїнчїпїѣ сѣпретѣ дн штїицда дрептвльї патрѣї, знѣ прїнчїпїѣ каре съ фїз окоѣ дїн рѣчїзнанеа праптїкѣ, знѣ прїнчїпїѣ моралѣ дн

днцелесѣ маї ларгѣ, дн fine знѣ принципіѣ кь-
ратѣ формале. Да тоате ачесте постълате ва
кореспонде формала зрѣтѣоріѣ: „Омѣлѣ пѣте
просекъза тѣте скопърїле плѣквте, шї а се адо-
пера але ажънѣе prin птерїле сале, пѣлѣ кьндѣ
нѣ офенде дрептърїле шї demnitatea персоналѣ
дн алдії.“ Де знде се vede кь дрептѣлѣ патърѣї
нѣ се пѣте фънда не нїчї о авторїтате леїцїсла-
тївѣ естернѣ. Акъмѣ, фїндкѣ ла орї че дрептѣ
кореспонде о detorїнѣ, де сїне зрѣмѣзѣ кь
фїзїкаре омѣ нѣмаї дн атѣтѣ се пѣте зса де
лїбертатеа са естернѣ, дн кѣтѣ не лѣпгѣ ачестѣ
зсѣ пѣте сѣ свѣсїсте demnitatea персонале а
алтора. А віола detorїнѣде жѣрїдїче, карї дъгѣ
карактерѣлѣ лорѣ сѣнтѣ негатїве, есте а атака
demnitatea персонале а дндрептѣдїтѣлѣ, есте о
віоларе де дрептѣ, о недрептате, о офенсѣ. Де
ачї дндрептѣдїреа фїзїкърѣї омѣ де а констрїнѣе
шї prin форѣ ла рекънѣштереа дрептѣлѣ сѣѣ
не тоді карї л'ар днпедекка дн есерчїдїлѣ атѣрѣї
дрептѣ.

Din ачестѣ пѣнтѣ де vedere аѣ зїсѣ днвѣ-
цѣторїї чеї веки аї дрептѣлѣ патърѣї, кь дрептѣлѣ
патърѣї е штїїнда десуре леїцеле патъралї де
коапчїзне. Де ачї днсе п'ар зрѣма, челѣ пѣдїїнѣ
п'ар зрѣма nemediatѣ, кь коапчїзнеа нѣ пѣте авѣ
локѣ — ка ресїстенѣ дн контра недрептѣ-
лѣ сѣѣ ка асекъраре а дрептѣлѣ.

(Ва зрѣма.)

АЛЕКСАНДРЪ ДЕ ХЪМБОЛД,

мареле окръзѣторїѣ алѣ патърѣї шї дескрїторїѣлѣ
знїверсѣлѣ, знѣ портепѣлѣ алѣ штїїнѣелорѣ патър-
рале шї днпїнтѣторїѣ кѣлѣтѣрѣї зѣмане, днскїмѣѣ
віаца лѣмѣскѣ чеа їзте трекуѣоре кь естернеле ачеле
палате, каре сѣнт дескрїсе нѣмаї ценїїлорѣ челорѣ
необосїдї шї пелїмїтадї дн пропънерїле лорѣ;
елѣ мѣрї дн 6. Маїз 1859 дн Берлїнѣ не ла 3
ѣре дъгѣ амѣзѣзї дн алѣ 90-lea анѣ алѣ віедїї

сале. Нѣскѣтѣ дн ан. 1769 дн 14. Септемѣ.,
крескѣ не лѣпгѣ пѣрїнѣдїї сѣї кь їнстрѣкѣдїзне
прїватѣ, че о прїмїа дела репѣмїтѣлѣ педагогѣ
Ioachimѣ X. Кампе шї дн штїїнѣеле патърале
дела знѣ medїкѣ Е. А. Хаїш. Дн Берлїнѣ дншї
контїнѣлѣ їнстїтѣдїїзнеа днчепѣтѣоре сѣнт маїсїс-
терїлѣ челорѣ маї репѣмїдїї лїтераторї, де знде
дн а. 1787 днтрѣ дн знїверсїтатеа дн Франк-
фѣртѣ лѣпгѣ Odera сѣѣ Вїадрѣ, шї 1788 дн
Берлїнѣ шї Гїотїнга. Деачї днчепѣ а фаче ес-
кѣрсїснї лїтерарїе кѣлѣторїндѣ ла Anglia, де знде
днторкѣндѣсѣе черчетѣ тотѣ че аѣлѣ дн калеа
са demnѣ де штїїтѣтѣ: камера комерчїалѣ дн
Хамѣзѣргѣ, академїа монтанїстїкѣ дн Фраїзѣзѣргѣ,
знде аскѣлѣ прелеѣерїле репѣмїтѣлѣї цѣологѣ
Вернер. 1792 фѣ денѣмїтѣ де асесорѣ ла мон-
танїстїкѣ дн Берлїнѣ, деачї стрѣмѣятѣтѣ ла
Баїраїтѣ. Дн анїї кѣргѣторї еарѣшї фѣкѣ кѣлѣ-
торїї штїїндїфїче prin Цѣрманїа шї есекѣтѣ
мїсїснї дїпломатїче петрекѣндѣ маї де мѣлте
орї шї днделѣпгатѣ дн Iena, дн сочїетате кь
Гїоте шї кь Шїлерѣ. Мергѣндѣ ла Парїсѣ шї
деачї ла Spania днсоцїтѣ де Бонпландѣ фѣкѣ о
кѣлѣторїѣ стрѣмарїнѣ ла Амерїка мезїанѣ, знде
петрекѣ дела ан. 1799—1804 шї шї едѣ ла
лѣмїнѣ опѣлѣ: „Обсервѣчїїле патъралї,“ знѣ
онѣ каре десвѣлтѣ мїнѣїле шї фаче не омѣ
nedependentѣ дн жѣдекѣдїле сале. — Ре'птор-
кѣндѣсѣе дн Амерїка ла Парїсѣ дн ан. 1805
венї ла Roma, знде черчетѣ Пантеонѣлѣ антїчї-
тѣдїлорѣ шї апої їн Берлїн, де знде еарѣш мер-
се 1807 ла Парїсѣ, знде петрекѣ днтре мѣселе
сале шї але Парїсѣлѣї пѣлѣ ла 1827, сѣнт каре
тїмпѣ дншї ordїнѣ шї прелѣкрѣ материалѣлѣ челѣ
котоїѣ, челѣ адънѣсе дн Амерїка дн репѣлѣлѣ
патърѣї шї дн каре dede ла лѣмїнѣ знѣ онѣ де
51 томѣрї алѣ кѣлѣторїелорѣ сале. Деачї еарѣш
мерсе ла Берлїнѣ знде дїнѣ прелеѣерї пѣвїїче
асѣпра знїверсѣлѣ. Дн 1829 стрѣвѣтѣтѣ дн Asia
пѣлѣ ла кофїнїеле хїнезе шї шї адънѣлѣ ате
матерїале, дн каре dede ла лѣмїнѣ еарѣшї дн

Парисъ 1843 опълч чөлъ маре: „Асиа централъ.“
 1845 ашезатъ де зрикъ дн Берлинъ дн патриа
 са едеде примълъ томъ дн репэмитълъ онъ:
 „Космос“, дн каре шн континъ лъкрърле челе
 лъднторе де литератъра попоралъ патъралъ исто-
 рикъ. Престе 100 волъмъри лъсъл елъ де ере-
 зитате патъриштилоръ. Ачестъ спиритъ пътрънъзъ-
 торъ дн адъичмеа креационей се фълъ адоратъ
 де тоте пласеле днвъдацилоръ, дъпл а къроръ
 жъдекатъ, пъ е литератър комплетъ дн лъме,
 дн каре пъ се ва афла шн Хъмболдъ традицъ
 дн лимба ачелеиаш. — Елъ ка реформатъ мърн
 шн е целитъ де статълъ днтрегъ алъ Пърсици. —
 Рецентеле къ тоте кастеле челе маї опора-
 циоре шн търпа днцелелнднї пръсиане длъ кон-
 комитаръ пълъ дн каса етернитъднї, ла Тегел.
 Астфелъ сълтъл прецъднї литерациї ла национиле
 челе кълте, дн кълтъл дн портъ пе тълнї шн пълъ
 се афлъ активн дн виацъ шн дъпл тоарте ла
 моръмънтълъ етернитъднї. —

Amiculi C. Gr....

Spune-mi, copile, de ce nu scrii?
 Au de-asta lume nu vrei se scii,
 Ca se nu scia nici ea de tine?
 Asta, fartate, nu e pré bine!

Tu ai o lira cu versu frumosu,
 Si canti pe dens'a armoniosu;
 Dar' alu teu cantecu l'audiu nu vine:
 Asta, fartate, nu e pré bine!

Au esci presumeti, despretiuesci
 Lumea si tóte, ce-su omenesci;
 Au pre modestu esci, si ti-e rusine
 Asta, fartate, nu e pré bine!

Póte-a ta lira nu are córde;
 Au vr'o durere anima-ti róde,
 Si alu teu cantecu se 'neca 'n sine? . . .
 Asta, fartate, dieu, nu e bine!

Lir'a incórda-ti, si canta éra,
 Canta-ti durerea, de ai, amara;
 Nu 'neca 'n sinu-ti mute suspine, —
 Caci, dieu, copile, asta nu-i bine!

Póte cu musa-ti tu te-ai certatu?
 Póte de-acasa o-ai refugatu,
 Si-acum nu 'ntórna éra la tine? —
 Asta, fartate, nu e pré bine!

Au vr'o fetitia te-a subjugatu?
 Anima, lir'a ti-a farmecatu, —
 Si-a ta tacere de-aici provine? . . .
 Asta, fartate, inca nu-i bine! —

Mus'a ti-o 'mpaca, du-o acasa,
 Mendr'a copila fati-o mirésa;
 Va cantá apoi lira-ti de sine:
 Asta, copile, dieu ar fi bine!

Georgiu Marchisiu.

ODINIOARЪ - АКЪМЪ.

Odinioаръ, че съвенире
 Дештеаптъ'н mine ачест къвълтъл,
 Че де дърепе шн асърпире,
 Че де сълспине дъсе де вълтъл:
 Цара кълкатъ, днценънкнкатъ,
 Лецн, инстнцнї редъсе'н скръмъл,
 Гъндиреа поастър днктъшатъ,
 Къмъл о съ фие оаре де акъмъл?

Odinioаръ ера дн цеаръ
 Днлъ мезатъл маре, фъръ сълършнтъл,
 Днде тълхарн се днгръшаръ,
 Възъндъл дрептатеа неконтеннтъл
 Аверн мълднме къноскъ дн лъме
 Че сълтъл фълкъте кнар ка ла дръмъл;
 Лецеа'ї о ворълъ, чннстеа знъл нъме,
 Къмъл о съ фие оаре де акъмъл?

Odinioаръ, фъръ рълшнне,
 Днлъ вълтрълъ тършавъл пе къднва леї
 Дншн вндеа цара шн трълва вине,
 Скъмъндъл тотъл зна ла Дъмъзеї:

Астѣзи тоѣи простіи вѣдѣ къ се'пкинѣ
 Ла в'о хоѣи, орі ла в'зпѣ фѣтѣ,
 Бастардѣи вине, пѣнга'и е плинѣ.
 Кѣтѣ о съ фіе оаре де акѣтѣ?

Одиніоарѣ зпѣ трѣфашѣ таре
 Din—афарѣ тѣ дѣврѣнѣа —
 Ератѣ атѣнѣаеа трістѣ сѣфларе,
 Не кѣндѣ нічї деара нѣ маї трѣа.
 Астѣзи елѣ вине; вотѣлѣ дѣтї чере,
 Ка шї калікѣлѣ чершпндѣ ла дрѣтѣ.
 Мѣлѣтѣмекѣ соартеї де тѣнѣгїере!
 Кѣтѣ о съ фіе оаре де акѣтѣ?

Одиніоарѣ н'авеатѣ нічї нѣме;
 Н'авеатѣ дрентате нічї съ трѣтїмѣ;
 Астѣзи орі чїне не спѣне анѣме,
 Кѣтѣ дѣ фаптѣ пѣтѣтѣ съ фїмѣ.
 Неказѣ, сѣспїнѣ, дѣрерї, пѣнѣобре,
 Сдровїте, арсе, с'ор дѣчѣ'н фѣтѣ.
 Аѣ съ лѣчеаскѣ зїле къ соаре,
 Кѣтѣ о съ фіе оаре де акѣтѣ?

D. Дѣскѣлескѣ,

Іашї дѣ 24 Октомвріе 1858. („Zimb. шї Вѣлт.“)

BIBLIOGRAFIE.

Акѣта е съв тїпарїх картеа а II-а дїн
poesi'a populara romana,
 шї ачѣста ва кѣпрїнде

COLINDII,

карї пѣтѣ къ капѣтѣлѣ лѣї Івнїѣ ворѣ ешї дѣ
 асемѣне едїцїзне ка Баладеле.

Преѣлѣ колїндѣлорѣ — не калеа прѣнѣте-
 рацїзнїи е зпѣ фїорїнѣ поѣ, къ еспедїцїзне къ
 тотѣ, шї се пѣте прѣнѣтера ла D. арѣтѣторїх
 ачѣстеї лісте, шї ла орі каре ромѣнѣ вїневої-
 торїх. Дѣлѣ 10 есетпларе, 1 о дѣ дарѣ.

Преѣлѣ ачѣста, лѣндѣ дѣ консїдерацїзне
 еспееле тїпарїзлѣї — кѣндѣ не о колѣ къ 16
 пацїне пѣтѣскѣ 25 фїор. арцїнцї — аша е де
 шїкѣ, кѣтѣ нічї поѣбреле дѣнаїтате дѣ літера-

тѣрѣ шї къ прѣнѣтеранцї къ мїеле, нѣ аѣ карте
 маї месне де асемѣне обѣетѣ шї едїцїзне
 галаптѣ.

Шї оре, че поесїѣ есте маї таре кїзматѣ
 ка се съ лѣцѣскѣ дѣтрѣ попорѣ, — де кѣтѣ
 поесїа, а кѣрѣї авторѣ е оїнгѣрѣ попорѣлѣ, шї
 пѣвлїкѣлѣ четїгорїх се аѣлѣ дѣ тѣте класеле
 лѣї? Кѣчї, ачѣста е, кареа дѣлалѣ кѣпоштїнѣа
 нацїоналѣ, креште вїртѣтеа чївилѣ, десѣлѣште
 дѣсѣшїрїле шї карактерѣлѣ попорѣлѣї.

Еѣ мѣлѣтѣмекѣ опор. пѣвлїкѣ ромѣнѣї дїн
 маї мѣлѣте пѣрцї, пѣнѣтрѣ пѣртїнїреа че а арѣ-
 тат'о кѣтрѣ Баладеле меле; dar' тотѣ де одатѣ
 сѣнт шї сѣператѣ, кѣчї шї дѣлѣ атѣта тїмѣлѣ,
 дѣнѣлїценѣа ромѣнѣї дїн знеле пѣрцї аша де
 дѣндѣферїнтѣ с'а арѣтатѣ кѣтрѣ дѣнѣрѣнѣдереа
 теа, дѣ кѣтѣ ашї пѣтѣ пѣтера прѣжѣрѣрї ро-
 мѣне, шї дѣ ачеле бѣрѣвадї карїї се фѣлескѣ къ
 сѣнтѣ дѣнѣлїценцїї ромѣнїї, фѣрѣ ка се фїѣ
 стрѣвѣтѣтѣ барѣтѣ кѣте зп есетпларѣ дѣ пѣр-
 цїле ачеле. —

Еѣ пѣтеатѣ — прѣкѣт прѣмїсеїх ла едї-
 цїзнеа Баладѣлорѣ — ка дѣкѣ дѣ Іанѣарїх се
 дѣнѣнѣ а тїпѣрї „Колїнделе,“ „Доїнеле шї
 хореле,“ м'а дѣнѣдекатѣ дѣноѣ пѣмаї пѣпѣртї-
 нїреа зпїверсалѣ. Шї е кѣрацїх шї рїсїкѣ дѣла
 мїне, а тїпѣрї шї акѣта, dar' маї факѣ шї а-
 чѣста дѣторїнѣлѣ кѣтрѣ літератѣра романѣлѣ, дѣкѣ
 шї къ колїнделе; — — шї де воїх фї сїлїтѣ
 а те рѣтраѣе де не кѣтѣпѣлѣ поесїеї попорале,
 шї а дѣчѣта къ дѣнѣрѣнѣдереа шї тїпѣрїреа,
 вїпа нѣ ва фї а теа, шї нѣ потѣ фї дѣкѣлпатѣ
 де постерїтате, кѣчї еѣ амѣ сакратѣ тїмѣлѣ, сѣ-
 дѣбре, ванї, — шї фрацїї ромѣнїї нѣ потѣ прѣ-
 тїнде, ка еѣ се рѣцїнѣ пѣнѣтрѣ мїне есетпларе
 къ сѣтеле, атѣнѣчї кѣндѣ еѣ ашї авѣ тотѣ дрѣн-
 тѣлѣ, де а прѣтїнде, ка тотѣ дѣсѣлѣ, кареле е
 ромѣнѣї шї арѣ дїн че се деїе фїорїнѣлѣ, се
 аїѣ поесїа попоралѣ ромѣнѣї дѣ каѣа са, ка
 шї неште кѣрцїї кїарѣ а ле попорѣлѣї пострѣ.
 Пѣсѣчѣнеа літератѣрїї поастрѣ 'мї іѣртѣ а зїче

ачесте — кѣтетаці серіосѣ, ші 'мі веді да дрентѣ!

Колінде — деспре карі дн префационе воіѣ пѣтѣ ворбі пе ларгѣ — фѣрѣ пѣлѣ акѣм де тотѣ пѣвѣгате дн сѣмѣ ші ачѣста е картеа дн-теѣа де колінде дн тотѣ література ромѣлѣ.

Domnilorѣ mei! стеѣеве ла анімѣ пропѣ-шіреа літератури ромѣне, адѣведі тотѣ днсѣлѣ о жертѣѣ пѣмаі ка ші о албінѣ, ші пѣ вомѣ рѣтѣнѣ де рѣшине днпінтеа лѣміі. — Кѣ тім-пѣрїле греле пѣ е ескѣсационе, кѣчї пентрѣ пої пічі одатѣ ера зшѣре, — ші ачела е попорѣ кареле дн тімпѣ греѣ пѣте се факѣ чева.

Кѣ капетѣлѣ лѣ Івнїѣ потѣ днчене а ес-педїа, ші адреса меа е дн Песта дн strada Вацѣлї Nr. 12.

Ат. Марїанѣ Марїенескѣ.

Dela Aradu :

PRENUMERATIUNE.

Sciindu ca numai atuncea pѣte fi omulu man- gaiatu si ne mustratu de consciintia spirituala, de- cumva datorintieloru sale au fostu totudeuna respun- dietoriu ; pentru aceea si noi junimea romana din Aradu — clericii si studiosii gimnasiului superioru — pe lenga implinirea datorintieloru nѣstre scolastice, desi numai in timpul celu dedicatu resuffarii, nu ne uita- ramu neci de aceea santa datorintia, carea o avemu pentru a conlucra la totu aceea, ce servesece spre co- muna folosire, si ce adauge la comunulu edificiu alu literaturеi nѣstre opetricica oferita dupa crudele nѣs- tre puteri ; din laboratele noastre de peste anulu tre- cutu si curente voimu a dedica natiunei si literaturеi noastre o carte sub titula :

„M u g u r i“.

Nu voimu inse a fi nimenui spre greutate cu adresari multu apromlїatѣre, ci atata putemu face

cognoscutu, ca cartea va fi compusa cea mai mare parte din poeme, si din cateva opuri prosaice, [si in- data dupa a doua aprobare a ei in Iunie punenduse sub pressa, pene in finea lui Iuliu a. c. se va trami- te fiesce carui prenumerantu.

Inse cunoscutu este cumca „Societatea nѣstra literara“ numai in anulu trecut u s'au infintiatu, prin urmare e si in o stare de vera spre a putea porta singura spesele tipariului ; pentru carea cauza se rѣga, ca fiesce-care prenumerantu la subscriere, se depue si pretiulu cartii otaritu ; eara colectantii, ba- nii adunati se 'i tramita subscrisului prin epistolа francata celu multu pene in finea lui Maiu, ca se fimu siguri despre purtarea speselor.

Pretiulu Almanacului va fi numai 40 cr. m. c., sѣu 70 cr. v. a. si va sta din 12 cѣle.

DDnii colectantii dela 10 esemplare au unu gratisu.

Prenumeratia se pѣte face pene la terminulu susu-atinsu, deci ne rugamu, ca lucrurile nѣstre in care catu amu pututu atatu amu facutu, se nu re- mana fara ajutoriu !

Cine pѣte lucre si mai multu, noi amu lucratu catu ne au fostu putintiele.

Emericu Basiliu Stanescu,
auditoriu clasei a 8-a.

(Intreprinderile junimei studiѣse catu de timpu- rie cauta se le incuragiamu, cu ajutoriu din partene, dѣca voimu, ca se lasamu dupa noi o generatiune demna si destoinica de a continua si a lati radiele lumini si ale sciintieloru in sinulu poporulu. O in- treprindere nobila si demna de imitatu e acѣsta. — Alte secle, ba si decenele trecute sangerau de setea si dorintia, ca se vѣdia odata celu pucinu junimea a se indeletnici cu tesaurulu ereditatiei nѣstre, cu lim- ba strabuna ; si ѣre acum, candu vedemu pornirea acestoru incordari nobile, se pѣte ca fara pecatu se nu le suridemu, fora dauna ruinatѣre se nu le intin- demu mana de ajutoriu catu de timpuriu si catu de puternicu ? Respondeti fratiloru cu fapt'a, ca vorb'a multa aici numai are locu. R.) —